

Sans for samfund

Følelsen af at høre til er forudsætningen for overhovedet at kunne diskutere uenigheder. Årsmødet i Grundtvigsk Forum 2018 handlede især om medborgerskab og civilsamfund og om, hvorvidt civilsamfundet i dag er blevet klemt mellem 'individ' og 'stat'. Formand Kirsten Andersen pegede på vigtigheden af en grundtvigsk stemme

TEKST: INGRID ANK, REDAKTØR OG AKADEMILEDER

I 1891 indrykkede Johan Borup en annonce i avisen, som oplyste om den netop stiftede byhøjskole, og hvor det fremgik, at højskolen skulle hjælpe storbyens "herrer og damer" med at "finde sig til rette i den moderne verden".

Johan Borups Højskole i København dannede i år ramme om Grundtvigsk Forums årsmøde (eller rettere, den første del af det), og forstander Bjørn Bredal bød velkommen og fortalte om skolens historie og sigte. Johan Borups højskole var i over hundrede år den eneste byhøjskole i Danmark og i modsætning til andre højskoler uden overnatning (men, som Bjørn Bredal tilføjede, "eleverne bor her – der er bare ingen senge"). Skolen og dens elever er stadig i gang med at "finde sig til rette i den moderne verden" og præcis som for 100 år siden er denne opgave både let og svær. Derudover har skolen et særligt skandinavisk eller nordisk sigte, og der bliver talt både dansk, norsk og svensk i dagligdagen.

» **Det religiøse sprog har trange kår. Det kommer vi ikke langt med at give nogen skylden for, vi må bare rykke ud med det og blande os i samtalerne** Kirsten Andersen, formand for Grundtvigsk Forum

Det er dog ikke hensigten, pointerede Bredal, at det nordiske møde, som er skolens hverdag, skal munde ud i en erkendelse af, at vi i Norden i virkeligheden er ens. Ligeså vel betyder mødet, at man får øje på forskellene.

MERE END SUMMEN AF ENKELTPERSONER

At bygge fællesskab på baggrund af forskelle kunne også være overskriften på formand Kirsten M. Andersens mundtlige beretning, hvor spørgsmålet om 'fællesskab' og 'medborgerskab' blev trukket frem: "Hvem er det danske folk? Det er hævet over enhver tvivl, at lov og rettigheder er et nødvendigt grundlag. Men lige så vigtigt er det at fremme følelsen af medborgerskab, og at vi alle er med til at forme et fællesskab. Ikke kun fordi det er under forandring, men fordi følelsen af at høre til er forudsætningen for, at vi i livet med hinanden og hver for sig kan håndtere og diskutere politisk uenighed og samtidig rumme forskellig livsførelse," sagde hun.

"Samfundet er ikke bare summen af personer, det er meget mere." Formand Kirsten Andersen aflægger årsberetning, foto: Heiner Lützen Ank

Andersen pegede på en tendens til, at det lag, der ligger mellem individ og stat, forsvinder eller glider ud af vores opmærksomhed, og at vi derfor mister sansen for, hvad det vil sige at opbygge og være et samfund:

"Samfundet er ikke bare summen af personer, det er meget mere. Her arver vi det hele, ikke kun traditioner og vaner, men alt lige fra klimakrise og Brexit. Det er i samfundet, kulturen udfoldes og forandres. Og det er her åndsfriheden tages i brug og leves ud, og er en uomgængelig forudsætning for demokratiet. Slet og ret en af de før-demokratiske kilder, som demokratiet ikke kan undvære," sagde Kirsten Andersen med en henvisning til, at begrebet 'åndsfrihed' indgik i det udspil til en ny formulering af Grundtvigsk Forums formål, som årsmødet efterfølgende skulle stemme om.

DET RELIGIØSE SPROG HAR TRANGE KÅR

Manglen på sans for civilsamfundet – eller for niveauet mellem individ og stat – hævdede Kirsten Andersen også spillede ind i de politiske diskussioner i relation til spørgsmålet om religionsfrihed, herunder diskussioner om burkaforbud og forbud mod omskæring af drengebørn. Og hun pegede på, at der dermed lå en opgave for Grundtvigsk Forum:

"Det er, som om forholdet mellem stat og individ, sikringen af individets ret fejler alle de virkelige forpligtende livsfærer til side. Den sammenhæng af erindring

og løfte, som omskæringen rituel rummer i jødedommen, og som dåben med korstegning åndeligt formidler i kristendommen, er der for lidt almen viden om. Det religiøse sprog har trange kår. Det kommer vi ikke langt med at give nogen skylden for, vi må bare rykke ud med det og blande os i samtalerne."

CIVILSAMFUND I SKOLE OG KIRKE

Spørgsmålet om 'sansen for samfundet' er også baggrunden for, at styrelsen i Grundtvigsk Forum har taget initiativ til en høring på Christiansborg i januar 2019 om fremtidens folkekirke: "Den 23. januar i 2019 afholder vi en høring i landstingssalen sammen med folketingets kirkeudvalg om forholdet mellem kirke og stat. Hvad skal stat og kirke hver især levere, så det forhold fortsat er et holdbart gode for samfundet?" sagde Kirsten Andersen.

Og det er baggrunden for, at Kirsten Andersen stadig ser det som nødvendigt at blande sig i debatten om folkeskolen – til trods for at der på det seneste er blevet skruet ned for den detail- og centralstyring af folkeskolen, som fulgte i kølvandet på folkeskolereformen og som Grundtvigsk Forum med mange andre, har forholdt sig kritisk til. Men denne debat er ifølge Kirsten Andersen langt fra slut endnu: "Folketinget, som vedtager lovene, har ganske vist ophævet de mange mål, men da det er KL, der driver skolerne, så vil der være kommuner, som vælger at fortsætte med de mange læringsmål, fordi

» **Følelsen af at høre til er forudsætningen for, at vi i livet med hinanden og hver for sig, kan håndtere og diskutere politisk uenighed og samtidig rumme forskellig livsførelse** Kirsten Andersen, formand for Grundtvigsk Forum

man allerede har investeret i både understøttelse og uddannelse i den måde at undervise på.”

Der var altså ifølge Andersen opgaver og sager nok at blande sig i med et grundtvigsk udgangspunkt. Samtidig var der også brug for at kigge på foreningen som organisation, herunder medlemspolitikken. De

NY FORMÅLSFORMULERING (§1) FOR FORENINGEN GRUNDTVIGSK FORUM

Grundtvigsk Forum har til opgave at udbrede kendskabet til Grundtvigs tanker om kristendom og menneskeliv og at udfolde disse tanker i nutidens danske virkelighed.

Det skal ske ved oplysning om folkelige, kirkelige og menneskelige spørgsmål og ved deltagelse i debat om kirke, skole, kultur og samfund.

Målet er at styrke åndsfrihed, fremme gode vilkår for evangeliets forkyndelse og styrke vekselvirkningen mellem kirke og folk. Desuden er det et mål at fremme det folkelige fællesskab, som kan danne ramme om forskellighed og en fælles forpligtelse på folkestyret.

Tidligere formulering:

Grundtvigsk Forum har til opgave at udbrede kendskabet til Grundtvigs tanker om kristendom og menneskeliv og at udmønte disse tanker i nutidens danske virkelighed. Det skal ske ved oplysningsvirksomhed om folkelige og kirkelige spørgsmål og ved deltagelse i tidens debat om kirke-, skole- og kulturpolitik. Målet er at styrke samhørigheden mellem kirke og folk i Danmark, at sikre frihed og gode vilkår for evangeliets forkyndelse og at fremme et forpligtende folkeligt fællesskab.

Diskussion af årsberetning: valgmenighedspræst Kristoffer Garne, foto: Heiner Lützen Ank

seneste ti år er en række grundtvigske kredse lukket, mens der er sket en gradvis stigning i antallet af enkeltmedlemmer. Nogle af kredsene er lukket, mente Andersen, fordi den lokale kirke eller det lokale sognehus nu laver det folkeoplysningsarbejde, som den grundtvigske kreds tidligere stod mere alene med. I den forstand er det, ifølge Andersen, jo en succeshistorie, men der kan alligevel være behov for at formulere ‘det grundtvigske’ ind i disse sammenhænge og fx gøre det relevant for menighedsrådsmedlemmer at være medlem af Grundtvigsk Forum.

NYT FORMÅL

Den efterfølgende debat havde særligt fokus på udspillet til en ny formulering af Grundtvigsk Forums formål. En af drøftelserne gik på, om begrebet ‘åndsfrihed’ var for snævert i forhold til det grundtvigske frihedsbegreb, som ifølge fhv. højskoleforstander Kurt V. Andersen var bredere og gik forud for åndsfriheden. Og han tilføjede: “Hvor der er frihed, der tager sandhed vare på sig selv.”

En anden indvending kom fra fhv. rektor Niels Thomsen, der overordnet set mente, at den nye formålsformulering var et fremskridt, men var betænkelig ved formuleringen ‘forpligtelse på folkestyret’: “Jeg synes, det er et fremskridt med det nye forslag til formål. Jeg kunne dog godt have undværet formuleringen: En fælles forpligtelse på folkestyret. For mig at se kommer der til at ligge en næsten religiøs tone på folkestyret, og jeg kunne derfor godt have ønsket at bibeholde formuleringen fra det tidligere formål, hvor der udelukkende stod:

Kandidater til Grundtvigsk Forums styrelse: Birgitte Holm Eskildsen og Tobias Kjærulf Christensen, fotos: Jeanne Kornum

at fremme et forpligtende folkeligt fællesskab.”

Udover drøftelser af formålet blev der også spurgt til, hvordan der ifølge Kirsten Andersen mere konkret kunne skabes plads til eller lydhørhed for det religiøse sprog i den offentlige debat. Og valgmenighedspræst Kristoffer Garne spurgte til, hvordan Kirsten Andersen mente, Grundtvigs kirkesyn lod sig formulere i dag. Hertil svarede Andersen, at virkeligheden på mange måder var en anden end på Grundtvigs tid, og at fx Grundtvigs radikalitet i synet på en konfessionsløs folkekirke eller en borgerlig konfirmation var svær, hvis ikke umulig at gøre gangbar. Og måske heller ikke ønskelig. Men at der derimod “kunne være grund til at pege på, at de grundtvigske har været bagud på point i forhold til at invitere flygtninge og migranter ind i grundtvig-

ske sammenhænge og at disse grupper måske derfor har søgt andre steder hen.”

Den nye formålsformulering blev vedtaget med 105 stemmer for og 24 imod. 8 personer undlod at stemme.

Spørgsmålet om civilsamfund og om fællesskab på trods af forskelle forblev et tema, årsmødet igennem. Lørdag blev N.F.S. Grundtvigs pris overrakt og gik til forfatter, journalist og initiativtager Yeonho Oh, der i Sydkorea har startet en grundtvigsk bevægelse ‘fra neden’ og bl.a. taget initiativ til en grundtvig-koldsk inspireret efterskole. ■

Formandens mundtlige og skriftlige årsberetninger kan begge læses på www.grundtvig.dk

VALG TIL GRUNDTVIGSK FORUMS STYRELSE

Følgende nye blev valgt til styrelsen (for tre år):

Birgitte Holm Eskildsen, sygeplejerske ved Akut og Døgn rehabiliteringen, Ulfborg
Louise Højlund, teolog ved KK44 Skoletjenesten i Silkeborg, Aarhus
Steffen Ringgaard Andresen, sognepræst ved Vor Frue Kirke, København
Tobias Kjærulf Christensen, cand.pæd. i pædagogisk filosofi og undervisningsassistent ved Lær for Livet, København

Derudover blev følgende genvalgt til styrelsen (for tre år):

Kirsten M. Andersen, lektor ved UCSyd, genvalgt som formand for Grundtvigsk Forum
Birgitte Møldrup, sognepræst ved Kollerup og Vindelev, Jelling
Morten Fester Thaysen, sognepræst ved Sct. Jacobi Kirke, Varde

Som suppleanter blev valgt:

Sven Primdal, fhv. efterskoleforstander (1. suppleant)
Jørgen Alfasten, fhv. skolelærer (2. suppleant)
Gunnar Kasper Hansen, præst (3. suppleant)